

8. Chuhray, N.I., Matviy, S.I. (2014). Redesign of logistics business processes in the supply chain. *Visnik nacionalnogo universitetu "Lvivska politechnika" [Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic"]*, no. 811 (in Ukr.).

9. Hammer, M., Champi, G. (2006). *Reinzingoring korporacii: Manifest revolucii v bisnesse* [Reengineering: The manifesto of the revolution in business], per. from English U. Kornilovich. Mann, Ivanov I Ferber, Moskva, 287 p. (in Russ.).

10. Beniaminov, E.M. (2003). *Algebraichesnie metodi v teorii baz danih i predstavlenii znaniy* [Algebraic methods in theory of databases and knowledge representation]. Moskva, 184 p. (in Russ.).

11. Zachman, J.A., Sowa, J.F. (1992). Extending and Formalizing the Framework for Information Systems Architecture. *IBM Systems Journal*, Vol. 31, №3, pp. 590–616.

УДК 330.112.2:65.011.4

А.В. Кругляно, к.е.н., А.О. Юрасова,

Чернівецький торгоельно-економічний інститут КНТЕУ,
м.Чернівці

РОЛЬ ПРИБУТКУ У СТРАТЕГІЧНОМУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація

Розглянуті аспекти стратегічного управління прибутком підприємства. Вкладений капітал сам по собі не гарантує отримання прибутку, тому лише стратегічне управління може принести прибуткове господарювання підприємству. Визначено низку інших чинників формування прибутку, сукупне управління якими лежить в основі забезпечення оптимального рівня прибутку та його подальшого росту на підприємстві.

Визначено місце прибутку у системі об'єктів управління на підприємстві. Адже прибуток визначає рентабельність вкладеного капіталу, вартість самого бізнесу та цінність підприємства як для інвесторів, так і для суспільства, оскільки прибуток є джерелом фінансування впровадження стратегічних змін на підприємстві. Ці зміни покликані забезпечити тривалість конкурентного успіху підприємства на ринку.

Визначено складність забезпечення стратегічного розвитку українських підприємств через низьку прибутковість їх діяльності. Крім того, невеликі обсяги отримуваних ними прибутків використовуються не на інвестування та розвиток, а на оплату поточних витрат.

Обґрунтований взаємозв'язок прибутку та стратегічного розвитку підприємства. Запропоновані об'єктивні та суб'єктивні чинники збільшення прибутку у господарській діяльності підприємства.

Ключові слова: стратегічний розвиток підприємства, прибуток, чинники збільшення прибутку, зв'язок прибутку і стратегічного розвитку підприємства.

А.В. Кругляно, к.э.н., А.А. Юрасова,

Черновицкий торгово-экономический институт КНТЭУ, г.Черновцы

РОЛЬ ПРИБЫЛИ В СТРАТЕГИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

Рассмотрены аспекты стратегического управления прибылью предприятия. Вложенный капитал сам по себе не гарантирует получение прибыли, поэтому только стратегическое управление может принести прибыльную хозяйственную деятельность предприятию. Определен

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

ряд других факторов формирования прибыли, совокупное управление которыми лежит в основе обеспечения оптимального уровня прибыли и ее дальнейшего роста на предприятии.

Определено место прибыли в системе объектов управления на предприятии. Ведь прибыль определяет рентабельность вложенного капитала, стоимость самого бизнеса и ценность предприятия как для инвесторов, так и для общества, поскольку прибыль является источником финансирования внедрения стратегических изменений на предприятии. Эти изменения должны обеспечить длительность конкурентного успеха предприятия на рынке.

Определена сложность обеспечения стратегического развития украинских предприятий из-за низкой прибыльности их деятельности. Кроме того, небольшие объемы получаемой ими прибыли используется не на инвестирование и развитие, а на оплату текущих затрат.

Обоснована взаимосвязь прибыли и стратегического развития предприятия. Предложены объективные и субъективные факторы увеличения прибыли в хозяйственной деятельности предприятия.

Ключевые слова: стратегическое развитие предприятия, прибыль, факторы увеличения прибыли, связь прибыли и стратегического развития предприятия.

Постановка проблеми. Прибуткове господарювання економічних суб'єктів завжди є актуальною проблематикою досліджень у сфері ефективності розвитку економічних систем.

Дотримання базових принципів, підходів, методів, інструментів управління підприємствами не завжди дає очікуваний результат у сучасному динамічному ринковому середовищі, яке в останнє десятиліття піддається різким коливанням, нестабільності і новим викликам.

На перші місця виходять питання стратегічного управління змінами на підприємствах. І незалежно від того, чи ці зміни спрямовані на утримання лідерських позицій, чи на виживання підприємства, їх об'єднує те, що фінансове забезпечення здійснюється переважно за рахунок внутрішніх джерел, одним з яких традиційно виступає прибуток. Прагнення до його отримання орієнтує господарюючі суб'єкти на раціоналізацію використання ресурсів, комбінування кількісних показників обсягів операційної діяльності для приведення їх у відповідність до ринкових очікувань, зміну інших параметрів механізму функціонування підприємства, забезпечення динамічності рівноваги його із зовнішнім оточенням тощо. При розвинутій конкуренції цим досягається не тільки мета підприємництва, але й задоволення суспільних потреб. Для підприємця прибуток є сигналом, що вказує, де можна домогтися найбільшого приросту вартості, створює стимул для інвестування в ці сфери.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематику прибутку та стратегічного розвитку підприємств розглядають у своїх працях багато сучасних дослідників, зокрема І. А. Бланк [1], К. С. Салига [2], О. О. Орлов [3], О. А. Зінченко [4], С. О. Шарманська [5] та інші. Загалом думки авторів зводяться до окремого дослідження прибутку і прибутковості діяльності підприємства в цілому та окремого дослідження стратегічного розвитку підприємств, управління цим розвитком.

Ми вважаємо за необхідне вступити у наукову полеміку щодо глибшого дослідження саме взаємозв'язку прибутку та стратегічного розвитку підприємства як інструменту фінансування стратегічних змін як найбільш актуального та недостатньо дослідженого, на нашу думку.

Формулювання цілей та завдань. Метою статті є дослідження суті прибутку як економічної категорії; виділення напрямів використання прибутку, виявлення взаємозв'язку прибутку і розвитку підприємства; пошук способів нарощування прибутку в діяльності підприємства.

Завданнями, що розкривають і деталізують мету, є:

- визначення категорії «прибуток»;
- дослідження зв'язку між стратегічним розвитком підприємства та прибутком в цілому та в українських підприємств зокрема;
- визначення напрямів використання та способів збільшення прибутку у діяльності підприємств.

Виклад основного матеріалу. Дослідження напрацювань та останніх публікацій у сфері стратегічного управління підприємствами показують значну увагу авторів до побудови стратегій, стратегічного аналізу, управління стратегічними змінами. Окремо дослідники аналізують систему фінансового забезпечення стратегічних змін, управління фінансовими потоками, зокрема й прибутком.

Загальним підсумком стають пропоновані стратегії, моделі та механізми, описані у [1-5]. При цьому сам момент взаємозв'язку зазначених інструментів та механізмів із безпосередньо виникненням прибутку, дослідження причинно-наслідкових та інших зв'язків між ними незаслужено втратило свою актуальність. Очевидно, наукова спільнота знаходиться у пошуку нового, нехтуючи переосмисленням старого.

Погоджуючись із авторами [6, с. 262], зазначимо, що зростання прибутку сприяє збільшенню потенційних можливостей підприємства та підвищенню ступеня його ділової активності. За розміром отриманого прибутку обчислюють частку доходів власників підприємств, розміри дивідендів акціонерів та інших доходів. Прибуток визначає також рентабельність капіталу і впливає на вартість усього підприємства в цілому. Багатоканальне використання прибутку посилює забезпечення стратегічних змін на підприємстві. В цих умовах суб'єкти господарювання, маючи фінансову незалежність, здобувають можливість самостійно визначати вектор свого стратегічного руху, розвитку, тобто на які цілі і в яких розмірах використовувати прибуток, що залишається після сплати до бюджету встановлених податків і платежів.

Говорячи про забезпечення ресурсами стратегічного розвитку підприємства, найбільш бажаним джерелом фінансування основного капіталу

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

є прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства. Цей прибуток повинен йти на відтворення основного капіталу, тобто на виробничі, соціальні потреби підприємства, на матеріальне заохочення, на розв'язання проблем, пов'язаних з майбутніми стратегічними змінами, а також може бути направлений на інвестиційні потреби підприємства у цілому.

Зазначимо, що вітчизняним підприємствам складно забезпечити свій стратегічний розвиток за рахунок прибутку. При порівняльному аналізі прибутку та збитків українських підприємств за останні 2012-2014 роки можна помітити тенденцію до нестабільності (рис.1) [7].

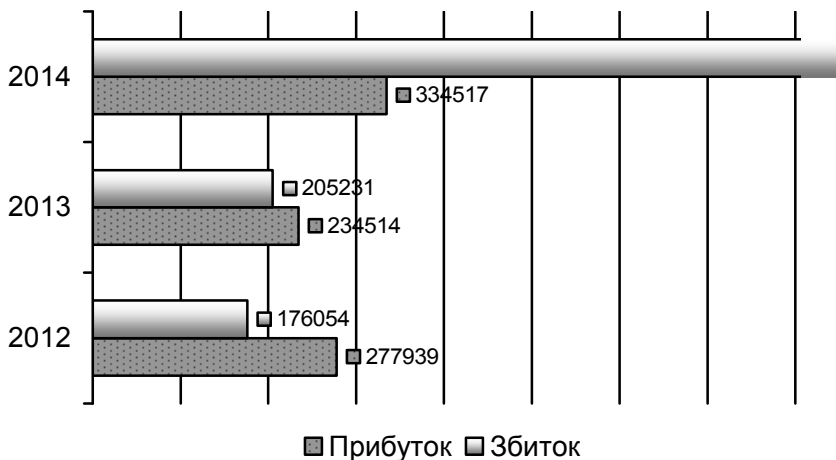

Рис 1. Порівняльний аналіз прибутків та збитків підприємств України за 2012-2014 рр. (млн. грн.)

З даних діаграми помітно, що частка збитків значно випереджає частку прибутку в останньому досліджуваному 2014 році. Сума збитків значно зросла порівняно з попередніми роками. При цьому спостерігаємо стійку тенденцію до зростання збитків протягом всього аналізованого періоду. Щодо прибутку, то протягом трьох років він демонстрував різноспрямовану динаміку. Загалом, можна стверджувати, що підприємства не мали досить високого рівня прибутковості, щоб після виплати всіх податків і зборів виділити на відтворення великі суми. Пов'язано це все з кризовими явищами як на території України, так і на світовому рівні.

Ще однією проблемою є дослідження напрямів використання прибутку у забезпеченні стратегічного розвитку підприємства. Формування та використання прибутку має певні особливості залежно від сфери діяльності, галузі господарства, форми власності конкретного підприємства. Проте водночас існує певна ієрархія використання прибутку на потреби підприємства, а саме:

– фінансування розвитку матеріально-технічної бази підприємства. Потреба в прибутку за цим напрямком визначається на основі експертної оцінки потреби в модернізації обладнання з урахуванням інших джерел фінансування, але не менше 10% чистого прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства;

– фінансування приросту власних оборотних фондів. Розрахунок потреби в додаткових оборотних коштах можна зробити методом техніко-економічних розрахунків або методом прямого рахунку на підставі даних про наявність обігових коштів на початок планового періоду, прогнозних темпів зростання обсягу товарообігу, з урахуванням зміни участі власних коштів в оплаті товарів і частки кредитується товарообігу в його загальній величині. За діючим порядком на поповнення власних оборотних коштів має бути направлено не менше 40% чистого прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства;

– створення фінансових резервів. Потреба в фінансових резервах визначається двома способами: або як певний відсоток від чистого прибутку, обумовлений в установчих документах, або виходячи з потреби у фінансах в зв'язку з ростом і розширенням діяльності підприємства;

– погашення довгострокових і середньострокових кредитів банку і сплати відсотків за ними. Потреба в цих ресурсах визначається договором й умовами отримання і погашення цих кредитів;

– погашення інших видів кредитних зобов'язань, підприємства (облігації) і сплата відсотків за ними;

– використання прибутку для придбання кредитних зобов'язань, акцій інших підприємств визначається в основному експертним шляхом з урахуванням обраних цільових установок у розвитку підприємства (перелив капіталу в інші види економіки, розширення ринку збуту й ін.);

– фінансування діяльності об'єднань, асоціацій, концернів та інших горизонтальних структур, членом яких є дане підприємство. Потреба в прибутку для цих цілей визначається договором і статутом всіх цих структур, або у відсотках від отриманого прибутку або обсягу товарообігу, або в абсолютній сумі;

– забезпечення соціального розвитку підприємства і підвищення матеріальної зацікавленості працівників з урахуванням потреби в соціальних, культурних, житлових заходах і їх вартості. Підвищення матеріальної зацікавленості працівників можливо шляхом впровадження принципу «участі» в прибутку;

– забезпечення виконання податкових зобов'язань перед державою;

– виплата дивідендів.

Реальність практики господарювання вітчизняних підприємств така, що коли порівняти рівень прибутків (див. рис. 1), то можна припустити, що

більшість з них витрачає прибуток переважно на погашення боргів перед банками (рис. 2) [7].

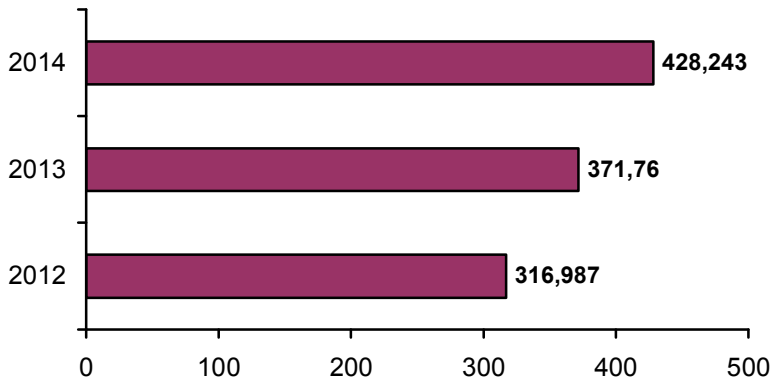

Рис. 2. Динаміка кредиторської заборгованості перед банками підприємств України у 2012-2014 рр. (млрд. грн.)

Витрати на кредиторські зобов'язання, на жаль, залишаються традиційними для українських підприємств. Тому говорити про орієнтацію таких підприємств на розвиток за рахунок прибутку не доводиться.

Кожен суб'єкт підприємницької діяльності визначає загальну філософію розвитку, тобто свою генеральну стратегію, акцентує увагу на сферах вкладення капіталу, географічному їх розміщенні, необхідності освоєння нових ринків, перспективі розвитку виробництва. Однією з ключових цілей діяльності підприємства є отримання прибутку. Тому дуже важливо під час стратегічного планування врахувати усі фактори й аспекти подальшого розвитку для повного й обґрунтованого визначення величини прибутку та забезпечення певного рівня прибутковості. Водночас при стратегічному плануванні маємо низку особливостей, специфічних аспектів, які треба враховувати для фінансового забезпечення насамперед сталого розвитку підприємства.

Прибуток синтезує в собі всі найважливіші сторони роботи підприємства. Щоб прибуток підприємства зростав, воно повинне:

- нарощувати обсяги виробництва і реалізації товарів, робіт, послуг;
- розширювати, орієнтуючись на ринок, асортимент і якість продукції;
- впроваджувати заходи щодо підвищення продуктивності праці своїх працівників;
- зменшувати витрати на виробництво (реалізацію) продукції (тобто її собівартість);
- з максимальною віддачею використовувати потенціал, що є у його розпорядженні, у тому числі фінансові ресурси;

- зі знанням справи вести цінову політику, бо на ринку діють переважно вільні (договірні) ціни;
- грамотно будувати договірні відносини з постачальниками і покупцями;
- вміти найбільш доцільно розміщувати одержаний раніше прибуток з точки зору досягнення оптимального ефекту [8, с. 126].

Зауважимо, що останні три з названих вище напрямків можна назвати суб'єктивними і вони значною мірою залежать від сумлінності і кваліфікації фахівців-аналітиків конкретного підприємства. Так, на стадії укладання угод з покупцями дуже важливо домовитися про оптимальні ціни на товари і послуги, строки перегляду цін у зв'язку з різними факторами (інфляція, коливання курсів валют, цін на ресурси тощо). У договорі повинні бути чітко визначені застереження щодо порядку обчислення розмірів збитків, які є наслідком порушень зафіксованих у ньому зобов'язань сторін, а також щодо порядку відшкодування цих втрат.

Отже, у контексті забезпечення стратегічного розвитку підприємства максимізація прибутку – це формальна мета, заради якої воно існує. Власників, інвесторів, всіх хто вклав капітал, цікавлять не конкретні проекти, а прибуток. Прибуток – це кінцева нагорода за ефективну працю і створення цінностей для споживачів. Прибуток є простим і зрозумілим критерієм для оцінки ефективності господарських рішень. Це головний критерій вибору кращих стратегічних рішень.

Висновки та напрям подальших досліджень. Для багатьох підприємств забезпечення прибутковості – це першочергове завдання, що ставить перед собою вище керівництво, якщо воно орієнтоване на стратегічний розвиток бізнесу. Головна вимога, яка ставиться сьогодні до системи розподілу прибутку, що залишається на підприємстві, полягає в тім, що вона повинна забезпечити фінансовими ресурсами потреби розширеного відтворення на основі встановлення оптимального співвідношення між засобами, що направляються на споживання і накопичення. При розподілі прибутку, визначенні основних напрямків його використання насамперед враховується стан конкурентного середовища, що може диктувати необхідність істотного розширення і відновлення стратегічного потенціалу підприємства. Відповідно до цього визначаються масштаби відрахувань від прибутку у фонди розвитку, ресурси яких призначаються для фінансування інвестиційних проектів, збільшення оборотних коштів, забезпечення науково-дослідної діяльності, упровадження нових технологій, переходу на прогресивні методи праці тощо.

Таким чином, прибуток є основним інструментом фінансового забезпечення стратегічного розвитку підприємств, результатом і основною метою їхньої діяльності, а отже підприємствам необхідно приділяти більше

уваги взаємозв'язку прибутковості господарювання та стратегічної орієнтації власного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Бланк И. А. Управление прибылью / И. А. Бланк. – Изд. 3-е, перераб. и доп. – К. : Ника-Центр, 2007. – 766 с.
2. Салига К. С. Управління фінансовими результатами підприємства : монографія / К. С. Салига, Є. Ю. Ткаченко; Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя : КПУ, 2008. – 176 с.
3. Орлов О. О. Планування прибутку підприємств в умовах ринкової економіки : [монографія] / О. О. Орлов [та ін.]. – Хмельницький : ХНУ, 2009. – 155 с.
4. Зінченко О. А. Основи управління якістю прибутку підприємства : монографія / О. А. Зінченко. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2011. – 291 с.
5. Шарманська С. О. Прибуток та особливості його формування і використання в транзитивній економіці : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.01 / Шарманська Світлана Олегівна ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2010.
6. Стойко О. Я. Фінанси : навчальний посібник / О. Я. Стойко, Д. І. Дема. – К. : Алерта, 2013.
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua
8. Бандурка О. М. Финансовая деятельность предприятия : учебник / О. М. Бандурка, М. Я. Коробов, П. И. Орлов, К. Я. Петрова. – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Либідь, 2003. – 384 с.

Andrii Kruhlianko, Candidate of Economic Sciences, **Anna Yurasova**,
Chernivtsi Institute of Trade and Economics of KNTEU, Chernivtsi

THE ROLE OF PROFIT IN STRATEGIC DEVELOPMENT OF A COMPANY

Abstract

Aspects of strategic management of profits of a company have been considered. Invested capital itself does not guarantee a profit. Only strategic management can ensure profitable economic activity of an enterprise. A number of other factors of profit formation were identified. The aggregate management of them ensures the optimal level of profit and its further growth at the enterprise.

The place of profit in the system of objects management in the enterprise was determined. Profit determines the profitability of invested capital, the cost of business and the value of an enterprise both for investors and for society, because profit is the source of funding of strategic changes implementation in the company. These changes are designed to ensure the duration of competitive success of an enterprise at the market.

The difficulty of providing strategic development of Ukrainian enterprises due to the low profitability of their activities was determined. In addition to, small amounts of income received are used not for the investment and development, but for the payment of current expenses.

The interrelation of profit and strategic development of a company was grounded. Objective and subjective factors of profit increase in business activity of an enterprise were suggested.

Keywords: strategic development of a company, profit, factors of profit increase, relationship of profit and strategic development of a company.

References:

1. Blank, Y.A. (2007). *Upravlenye prybyl'yu* [Management profit], 3rd ed. Nyka-Tsentr, Kyiv, p. 766 (in Russ.).
2. Salyha, K.S. (2008). *Upravlinnya finansovymy rezul'tatamy pidpryyemstva* [Financial results of enterprise]. KPU, Zaporizhzhya, p. 176 (in Ukr.).
3. Orlov, O.O. (2009). *Planuvannya prybutku pidpryyemstv v umovakh rynkovoyi ekonomiky* [Profit enterprises in a market economy]. KhNU, Khmel'nyts'kyy, p.155 (in Ukr.).

4. Zinchenko, O.A. (2011). *Osnovy upravlinnya yakisty prybutku pidpryyemstva* [Fundamentals of Quality Management company profits]. Kryvyy Rih, p. 291 (in Ukr.).
5. Sharmans'ka, S.O. (2010). *Profit and features of its formation and use of transitive economy*. PhD dissertation 08.00.01. Kyiv National University, Kyiv (in Ukr.).
6. Stoyko, O.Ya., Dema, D.I. (2013). *Finansy* [Finance]. Alerta, Kyiv, p. 432 (in Ukr.).
7. State Statistics Service of Ukraine (2015). Available: www.ukrstat.gov.ua. (Accessed 7th Apr 2016) (in Ukr.).
8. Bandurka, O.M., Korobov, M.Ya., Orlov, P.Y., Petrova, K.Ya. (2003). *Fynansovaya deyatel'nost' predpryyatyya* [Financial activity of the enterprise]. Lybid', Kyiv, p. 384 (in Russ.).

УДК 658.15

А.Л. Романчук, к.е.н.,

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИТРАТНОГО ПІДХОДУ В СИСТЕМІ ОЦІНКИ ЦІЛІСНИХ МАЙНОВИХ КОМПЛЕКСІВ

Анотація

У статті розглянуто зміст та методичні особливості витратного (майнового) підходу в системі оцінки цілісних майнових комплексів. Автором досліджено та критично оцінив думки провідних науковців стосовно ідеології витратного підходу. Для більш повного розкриття технології та практичного застосування досліджуваного оціночного підходу в статті систематизовано його існуючі переваги та недоліки. На базі нормативного забезпечення оціночної діяльності в Україні визначено методи, що формують витратний (майновий) підхід, особливості й умови їх застосування на практиці. Автором висвітлено технічний інструментарій, який варто та доцільно застосовувати, під час визначення ринкової вартості за методами прямого відтворення та заміщення, враховуючи можливі варіанти знецінення майна підприємства. Особлива увага приділена розкриттю існуючих проблемних аспектів, що пов'язані із впровадженням в практику витратного підходу для оцінювання вартості цілісних майнових комплексів. За результатами проведених досліджень окреслено напрямки поглиблення подальших досліджень щодо правильного вибору критеріїв та методів оцінки цілісних майнових комплексів.

Ключові слова: цілісні майнові комплекси, майно, методи оцінки, оціночна діяльність, витратний підхід, доходний підхід, порівняльний (ринковий) підхід, вартість заміщення вартість відтворення.

А.Л. Романчук, к.э.н.,

Черновицкий торгово-экономический институт КНТЕУ, г. Черновцы

МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ЗАТРАТНОГО ПОДХОДА В СИСТЕМЕ ОЦЕНКИ ЦЕЛОСТНЫХ ИМУЩЕСТВЕННЫХ КОМПЛЕКСОВ

Аннотация

В статье рассмотрено содержание и методические особенности затратного (имущественного) подхода в системе оценки целостных имущественных комплексов. Автор исследовал и